

Kamervragen MPA 15 november 2002

1 Wanneer is er door de Algemene Inspectiedienst (AID) vastgesteld dat er hormonen, van welke aard dan ook, in het veevoeder verwerkt waren en wanneer werd bekend dat het om het specifieke hormoon MPA ging?

Antwoord:

Op 26 juni 2002 bleek uit de genomen monsters van diervoeder dat hierin het MPA-hormoon aanwezig was. Eerder was op 20 juni al MPA in (niervet van) varkens vastgesteld.

2 Hoe komt het dat in eerste instantie gesproken werd van een groeihormoon en later niet meer?

Antwoord:

Het aantreffen van de stof MPA is in eerste instantie geïnterpreteerd als een mogelijk bewuste toediening van een verboden stof. Gelet op het aantreffen van verboden stoffen in de voedselketen eerder dit jaar was de eerste inschatting dat niet uitgesloten kon worden dat de stof bewust met het oog op de groeibevorderende werking aan het voer was toegevoegd. Later bleek dat onwaarschijnlijk. Dat neemt niet weg dat de stof niet in veevoeder of dieren mag voorkomen.

3 Wat is de chronologische gang van zaken en wat zijn de door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) ondernomen stappen vanaf het moment dat er bekend was dat er sprake was van een MPA besmetting?

Antwoord:

Zie bijgevoegde chronologie.

4 Waarom duurde het ruim een maand, na de eerste ontdekking van besmet voer op het bedrijf van dhr. J. Welvaarts op 21 mei 2002, voordat organisaties als Centrale Organisatie voor de Vleessector (COV) werden geïnformeerd?

5 Wanneer heeft de regering alle betrokkenen geïnformeerd over MPA-verontreiniging?

Antwoord op vraag 4 en 5:

Aanvankelijk tastten de geraadpleegde dierenartsen in het duister over de oorzaak van de vruchtbaarheidsproblemen van de zeugen van de heer Welvaarts en was er ook geen notie van de omvang van de problemen. Hierop werd de Faculteit Diergeneeskunde van de Rijksuniversiteit Utrecht ingeschakeld. Op 26 mei werd sectie gepleegd op vier varkens van de heer Welvaarts. Hierbij werden aandoeningen van de eierstokken geconstateerd, die mogelijk door hormonen waren veroorzaakt. Op 14 juni werd een proefslachting uitgevoerd op 10 zeugen van het bedrijf van de heer Welvaarts. De uitslag hiervan werd op donderdag 20 juni bekend. Bij alle dieren bleek MPA in het niervet aanwezig te zijn. Dezelfde week nog werd het bedrijf van de heer Welvaarts onder toezicht geplaatst, zodat

er geen besmette dieren in het consumptiecircuït terecht konden komen. Nadat de uitslag van de proefslachting bekend werd, zijn monsters van het veevoeder genomen door de AID. Op 26 juni blijken de voermonsters inderdaad MPA te bevatten. Hierop zijn direct de betrokken organisaties ingelicht. Op 27 juni heeft mijn ambtsvoorganger in een brief de Tweede Kamer geïnformeerd.

6 Heeft de regering aan onder meer de Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV) gevraagd "een krachtig signaal" af te geven? Zo ja, aan wie nog meer?

Antwoord:

Het ministerie van LNV heeft samen met het betrokken bedrijfsleven een aantal vrijwillige maatregelen afgesproken. Het gaat dan met name om de vrijwillige stop van export van varkens en varkensvlees en om het opschorten van de slacht. Hierbij waren naast het NVV ook vertegenwoordigers van de veevoederbranche, de slachterijsector, veetransporteurs en handelaren, LTO, Productschap Diervoeder (PDV) en Productschap Vlees en Eieren (PVE) betrokken.

7 Hebben overheid en bedrijfsleven voldoende zicht op de grondstoffenstromen?

Antwoord:

De overheid heeft via een controle- en bemonsteringsprogramma dat wordt uitgevoerd door de RVV, zicht op de belangrijkste reguliere diervoedergrondstoffenstromen. Daarnaast vallen sinds 2000 de grondstofstromen die in de Nederlandse diervoedersector gebruikt worden onder het private Good Manufacturing Practice regime van het Productschap Diervoeder, waaraan op basis van vrijwilligheid kan worden deelgenomen. Er is echter een stroom producten die buiten de goed gecontroleerde mengvoederstromen vallen, de zogenaamde reststromen. Veehouders die gebruik maken van deze restproducten vallen nog niet onder de registratieplicht. In EU-verband zal hieraan invulling worden gegeven.

8 Waar begint en eindigt de verantwoordelijkheid van een bepaalde schakel in de keten en is het zo dat wanneer de varkens 'op de klep van de vrachtwagen staan' de verantwoordelijkheid van de varkensboer ophoudt?

Antwoord:

Het begin- en eindpunt van een schakel in de keten zijn afhankelijk van de keten zelf en zijn niet af te bakenen. Tussen schakels in de keten gelden in de eerste plaats de privaatrechtelijke afspraken die tussen de betrokken partijen zelf zijn gemaakt. Deze vorm van ketenaansprakelijkheid ontnemt echter de daarop volgende schakels niet de eigen verantwoordelijkheid om de producten op kwaliteit en veiligheid te blijven toetsen. De overheid heeft toezicht op het geheel van de keten, waarbij op kritische punten zoals in de slachterijen extra controles plaatsvinden.

12: GMP heeft blijkbaar niet voldoende gewerkt, wordt dit door de Kaderwet diervoeder ondervangen?

Antwoord:

Het GMP-stelsel omvat bovenwettelijke kwaliteitsnormen, waaraan door het bedrijfsleven op vrijwillige basis kan worden deelgenomen. Dergelijke normen vallen buiten de reikwijdte van de Kaderwet diervoeders. De Kaderwet heeft tot doel om de minimumnormen inzake diervoeders, voorgeschreven door de Europese Unie, te implementeren. Hierbij gaat het om minimumnormen in het belang van de volks- en diergezondheid en het milieu.

9,10,11,13,14,15 en 16

Hoe werkt Good Manufacturing/management Practice (GMP) precies? Is GMP iets dat geldt voor bedrijven of voor producten of voor beiden?

Welke stappen moet een GMP gecertificeerd bedrijf ondernemen om een product dat niet GMP waardig is, toch GMP waardig te maken en hoe is de controle hierop?

Op welke wijze worden uit het buitenland afkomstige grondstoffen GMP-waardig gemaakt?

Hoe moet de balans tussen "weten door meten" én goed vertrouwen eruit zien?

Waar zitten de manco's in het GMP systeem als het ministerie van LNV terugkijkt op de MPA kwestie? GMP heeft blijkbaar niet voldoende gewerkt, wordt dit door de Kaderwet diervoeder ondervangen?

Antwoord op vraag 9,10,11,13,14,15 en 16:

Het GMP-systeem is een kwaliteitssysteem van het Productschap Diervoeder en is gericht op bedrijfsprocessen, waaraan ook productnormen gekoppeld zijn. Het GMP-systeem omvat ISO-normen (systeem, bedrijf), HACCP-principes (productieproces en de producten) en andere bovenwettelijke eisen, zoals normstelling voor ongewenste stoffen in diervoeder. De controle op de naleving van de GMP-normen vindt plaats onder de verantwoordelijkheid van het PDV.

Uit navraag bij het PDV blijkt dat het GMP-waardig maken van niet-GMP producten niet aan de orde is. Grondstoffen uit het buitenland mogen alleen in het GMP circuit terechtkomen wanneer ze voldoen aan de zogenaamde QC-standaard, een op de HACCP principes gebaseerd kwaliteitssysteem. Als bedrijven van een GMP-waardig bedrijf inkopen (waar de risicobeoordeling al heeft plaatsgevonden) zijn zij verplicht de ingekochte producten te beoordelen op kwaliteit en veiligheid.

Naar aanleiding van de MPA affaire heeft het PDV een evaluatie uitgevoerd en een aantal verbeterpunten gesignaleerd. Zo zal door het PDV in de GMP-code expliciet worden opgenomen dat men alleen van grondstoffen waar een generieke HACCP analyse is gemaakt, gebruik mag maken. Het gebruik van een nieuw voedermiddel moet bovendien gemeld worden aan het PDV.

Er zijn op dit moment vanuit het PDV voor een beperkt aantal productstromen, zoals bijvoorbeeld van industriële bakkers, zogenoemde actieplannen van toepassing. Het gaat hierbij om producenten die op dit moment nog niet de vereiste GMP-erkenning hebben. Er mag van deze industriële bakkers worden afgenomen wanneer (op basis van de generieke gevarenanalyse voor het specifieke product) de nodige analyses hebben plaatsgevonden. Bij controles door het PDV wordt hier specifiek op gelet.

De rol van de VWA/RVV zal zijn implementatie en feitelijke uitvoering van de Kaderwet diervoeders. Voorts heeft de VWA zoals aangekondigd in haar

strategische ondernemingswijze een aantal acties op het terrein van diervoeder in gang gezet die zullen uitmonden in een advies aan mij.

17: Welke rol speelt de zogeheten categorie 4 van het GMP-reglement in de MPA-affaire?

Antwoord:

Deze categorie is noch bij mij, noch bij het PDV bekend.

18 Volgens mr. Van Beek, advocaat van Van Sleuwen B.V. en Oostburg Varkens B.V., ontbreekt de juridische basis voor het ingrijpen door de overheid. Wat is de juridische basis voor het ingrijpen door de overheid geweest?

30 Was de juridische basis voor het handelen van de regering toereikend?

Antwoord op vraag 18 en 30:

Waar het gaat om de ondertoezichtplaatsing van bedrijven waar MPA in het voeder aanwezig was, of waar MPA in de varkens werd aangetroffen, voorziet artikel 4, eerste lid, van de Regeling verbod handel met bepaalde stoffen behandelde dieren en producten, in een deugdelijke basis voor het opleggen van deze maatregel. Hetzelfde geldt voor het opleggen van een terbeschikkinghoudingsplicht met betrekking tot partijen diervoeders die niet aan de diervoedernormen voldoen, en het opleggen van de verplichting tot vernietiging van die partijen. Dat is geregeld in de Verordening PDV controle diervoedersector 1998.

Waar geen juridische basis bestond voor de overheid om in te grijpen, heeft de sector ervoor gekozen om op vrijwillige basis zijn verantwoordelijkheid te nemen. Genoemd kunnen worden de opschorting van de slacht van varkens en de export van varkens en varkensvlees, en de recall-actie met betrekking tot de verontreinigde diervoeders.

19 Aan wie of waaraan was te wijten dat de communicatie tijdens de MPA-crisis zo onduidelijk, onjuist en ontoereikend is geweest?

Antwoord:

De communicatie tijdens de MPA-kwestie is zeker niet onder de maat geweest. Zoals in de bijgevoegde chronologie blijkt is er geregeld overleg geweest met het bedrijfsleven in het zogenaamde basisoverleg en heeft het bedrijfsleven intensief van hun eigen communicatiemiddelen gebruik gemaakt. Daarnaast is er veel informatie telefonisch uitgewisseld tussen ambtenaren en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven. Naar mijn mening is over het algemeen sprake van goede en duidelijke communicatie.

20 Was aanvankelijk het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) leidend en is dit later het ministerie van LNV geworden? Zo ja, wat was dan de reden dat VWS zich heeft teruggetrokken?

Antwoord:

Aanvankelijk was de Keuringsdienst van Waren van het Ministerie van VWS leidend in de fase dat er sprake was van een mogelijk

volksgezondheidsprobleem bij de proefslachting van een 10-tal dieren. Achtergrond hiervan is dat Keuringsverzoeken op basis van de Vleeskeuringswet formeel onder verantwoordelijkheid van VWS vallen. De proefslachtingen zijn met behulp van de RVV uitgevoerd. Deze dieren behoorden tot een groep van 300 dieren van het bedrijf van de heer Welvaarts, die na eerdere problemen ongeschikt bleven voor de voortplanting. Op het moment dat de oorzaak gelegen leek te zijn in de diervoedersector werd besloten dat LNV de coördinatie in de MPA-zaak van VWS zou overnemen. Dit nam overigens niet weg dat het Ministerie van VWS zeer direct bij het overleg en bij de besluitvorming in het hele MPA-gebeuren betrokken is gebleven.

21 Wat was de exacte rolverdeling tussen het ministerie van VWS, het ministerie van LNV, de AID, de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (RVV) en de Keuringsdienst Diervoedersector?

26 Wat was de verantwoordelijkheid van het ministerie van VWS in de MPA kwestie?

Antwoord:

Al vrij vroeg in de MPA-affaire bleek dat de oorzaken van de MPA-verontreiniging gelegen waren op het beleidsterrein van LNV, te weten in de productieketen van dierlijke producten. LNV heeft namens de overheid al snel de regie op zich genomen. Het ministerie van VWS was zowel op beleidsniveau als op uitvoeringsniveau (Keuringsdienst van Waren) betrokken bij de besluitvorming rond de aanpak van MPA. Uiteraard speelde hier een rol dat het niet ondenkbaar was dat MPA in de humane voedselketen terecht zou komen. De Algemene Inspectiedienst van LNV was naast hun reguliere taken verantwoordelijk voor het in kaart brengen van de veevoedersporen, de onder toezicht plaatsing van veehouderijen, de proefslachtingen van dieren van deze veehouderijen.

De RVV heeft naast de reguliere werkzaamheden niervetmonsters geanalyseerd en de coördinatie van de niervet-analyses verricht. De AID en de RVV hebben toegezien op de naleving van vrijwillige maatregelen als de exportstop van varkens en varkensvlees.

Overigens hebben KvW en RVV in VWA hun taken uitgevoerd, onder andere de risicobeoordeling.

De KDD (Keuringsdienst van het Productschap Diervoeder) heeft de voortgang van de recall van veevoeder en veevoedergrondstoffen gemonitord en toegezien op de ter beschikkinghoudingsplicht (TBH) die door het PDV was opgelegd.

22 Wat is de rol van de voerspecialisten die monsters voor veehouders of veevoederfabrikanten testen op de aanwezigheid van ziekten etc?

23 Hoe valt de onafhankelijkheid van de voerspecialisten te rijmen met hun financiële afhankelijkheid van hun opdrachtgevers? Volgens welke normen werken voerspecialisten of dienen zij te werken? Wie houdt toezicht op hun werkwijze?

Antwoord op vraag 22 en 23:

Veehouders en diervoederfabrikanten kunnen ter verificatie eigen onderzoek laten uitvoeren bij bijvoorbeeld laboratoria. Laboratoria die voeranalyses doen, moeten een labcode erkenning hebben, op grond van het PDV-besluit VVR erkenningsregeling laboratoria bedrijfsinterne controle diervoedersector 1996,

voor het uitvoeren van een dergelijk onderzoek. Ze moeten het onderzoek volgens de voorschriften uitvoeren en worden daar ook op gecontroleerd door het PDV. Daarnaast heeft de rijksoverheid haar eigen controleprogramma.

24 Hoe kon het gebeuren dat de slachterijen eerder op de hoogte waren van de MPA- besmetting bij veevoederfabrikanten dan de veevoederfabrikant zelf?

25 Hoe komt het dat de slachterijen, naar eigen zeggen, informatie over een MPA besmetting via Brussel hebben gekregen en niet via het ministerie van LNV of een andere Nederlandse instantie?

Antwoord op vraag 24 en 25:

Waarschijnlijk wordt hier gedoeld op de RASFF-melding die op 26 juni door Nederland is gestuurd aan de Europese Commissie. De Europese Commissie heeft vervolgens deze melding verder verspreid. Overigens leek de MPA-affaire in eerste instantie een probleem op een enkele veehouderij te zijn. In de tracing bleek later dat het om grootschalige kwestie ging waarbij ook de veevoedersector was betrokken. Om deze reden zijn niet alle schakels in de keten op hetzelfde moment op de hoogte gebracht.

Op 26 juni was bekend dat het veevoeder op de bedrijven waar MPA in de dieren was aangetroffen ook vervuild was met MPA. Op 27 juni is een brief aan de Tweede Kamer gestuurd. Vanaf dat moment is er in de landelijke pers aandacht besteed aan de MPA-vervuiling. Op 4 juli is een eerste bijeenkomst van het basisoverleg georganiseerd waarvoor de direct betrokken partijen in het bedrijfsleven zijn uitgenodigd.

27 In hoeverre was de VWA betrokken bij de hele kwestie en wat zijn precies de taken en verantwoordelijkheden van de VWA in een kwestie als deze?

Antwoord:

De VWA is vanaf het begin als adviseur betrokken geweest bij de besluitvorming rond de aanpak van MPA. Daarnaast hebben de werkmaatschappijen van de VWA (de RVV en de KvW) op hun werkterreinen uitvoering gegeven aan de nationale en internationale besluitvorming. Naast uitvoerende taken heeft de VWA de taak risico's in de voedselketen in beeld te brengen, te beoordelen, hierover advies uit te brengen en hierover te communiceren.

28 In hoeverre en op welk moment is het Openbaar Ministerie betrokken geweest of geraadpleegd?

Antwoord:

Er heeft tussen het Openbaar Ministerie en het ministerie van LNV overleg plaatsgevonden op 18 juli 2002 over het toenmalige concept vrijgave-protocol. Ook is in het verdere traject van afhandeling contact onderhouden met het Openbaar Ministerie.

29 Is het juist dat het criterium van de Europese richtlijn uitsluitend het volksgezondheidsbelang is, een richtlijn die (nog) niet geïmplementeerd is in nationale wetgeving?

84 Welke EU-richtlijnen gelden er als het gaat om kwesties als MPA?

85 Welke EU-richtlijnen zijn er reeds geïmplementeerd en welke moeten nog geïmplementeerd worden als het gaat om het voorkomen en afhandelen van MPA?

86 Is het juist dat er richtlijnen zijn die slechts gedeeltelijk zijn geïmplementeerd? Zo ja, welke dan?

Antwoord op vraag 29, 84, 85 en 86:

De Europese richtlijnen die in de MPA-affaire een rol speelden zijn tijdig en correct geïmplementeerd. In de eerste plaats noem ik richtlijn nr. 96/22/EG van de Raad van 29 april 1996 betreffende het verbod op het gebruik, in de veehouderij, van bepaalde stoffen met hormonale werking en van bepaalde stoffen met thyreostatische werking, alsmede van β -agonisten (PbEG L 125). In artikel 3 van deze richtlijn is een verbod voorgeschreven om stoffen met thyreostatische, oestrogene, androgene of gestagene werking en β -agonisten op enigerlei wijze aan landbouwhuisdieren toe te dienen. Daarnaast is een verbod voorgeschreven om dieren die met een dergelijke stof zijn behandeld, en het vlees van die dieren, in de handel te brengen. Eerstgenoemd verbod is geïmplementeerd in het Besluit verboden stoffen Diergeneesmiddelenwet. Het andere verbod is op basis van medebewind door het productschap voor Vee en Vlees geïmplementeerd in de Verordening verbod op het gebruik van bepaalde stoffen met hormonale werking en van bepaalde stoffen met thyreostatische werking, alsmede van β -agonisten 1997. Aan deze medebewindsopdracht liggen de artikelen 19 en 23 van de Landbouwwet ten grondslag.

De tweede richtlijn die in dit verband van belang is, is richtlijn nr. 96/23/EG van de Raad van 29 april 1996 inzake controlemaatregelen ten aanzien van bepaalde stoffen en residuen daarvan in levende dieren en in producten daarvan (PbEG L 125). Deze richtlijn schrijft voor welke controlemaatregelen lidstaten ten minste dienen uit te voeren. Belangrijk daarbij is de ondertoezichtplaatsing van bedrijven. De regels over het opleggen van deze maatregel, alsmede het daarbij horende verbod tot afvoer van dieren vanaf het bedrijf zonder toestemming van de overheid, zijn opgenomen in artikel 4 van de Regeling verbod handel met bepaalde stoffen behandelde dieren en producten, die is gebaseerd op artikel 19 van de Landbouwwet. De in richtlijn nr. 96/23/EG voorgeschreven regels over de te volgen stappen bij monsterneming bij een ondertoezichtplaatsing (artikelen 17 en 23, tweede lid, van richtlijn nr. 96/23/EG) zijn niet opgenomen in nationale regelgeving. Dat is niet nodig aangezien het hier niet gaat om normen die gericht zijn tot de burgers, maar om opdrachten aan de lidstaat zelf. Tot slot is de in de richtlijn voorgeschreven vernietiging van positief bevonden dieren (artikel 23, tweede en derde lid, van richtlijn nr. 96/23/EG) via de Wet op de economische delicten geïmplementeerd.

In de derde plaats zij gewezen op de richtlijnen met betrekking tot de diervoeders. In het bijzonder kunnen worden genoemd richtlijn nr. 79/373/EG van de Raad van 2 april 1979 betreffende de handel in mengvoeders (PbEG L 86), richtlijn nr. 96/25/EG van de Raad van 29 april 1996 betreffende het verkeer en het gebruik van voedermiddelen (PbEG L 125) en richtlijn nr. 1999/29/EG van de Raad van 22 april 1999 inzake ongewenste stoffen en producten in diervoeding (PbEG L 115). In deze richtlijnen is samengevat voorgeschreven dat alleen voedermiddelen en mengvoeders van gezonde handelskwaliteit in het verkeer mogen worden gebracht. Voeder waarin een voor landbouwhuisdieren in beginsel verboden hormoon aanwezig is voldoet per definitie niet aan deze norm. Deze richtlijnen zijn door het Productschap Diervoeder geïmplementeerd in de Verordening PDV diervoeders 1998, een autonome verordening als bedoeld in artikel 93 van de Wet op de bedrijfsorganisatie.

Wat de doelstellingen van de richtlijnen betreft merk ik op dat de richtlijnen inzake hormonen naast de bescherming van de volksgezondheid ook tot doel hebben om te bewerkstelligen dat de Europese consument onder dezelfde voorwaarden van vlees en van uit vlees bereide levensmiddelen kunnen worden voorzien (overweging 8 bij richtlijn nr. 96/22/EG). De diervoederrichtlijnen hebben in het algemeen tot doel de bescherming van de volks- en diergezondheid en het milieu.

31 Was er op het moment dat Van der Bunt-Rijnsburger op 11 juli zelf het initiatief nam tot een recall, een draaiboek voor de recall bij het ministerie van LNV?

32 Zijn er, met betrekking tot de recall, door het ministerie van LNV stappen gezet in de richting van andere bedrijven?

43 Beschikte het ministerie van LNV over een protocol inzake de recall van veevoer en van wanneer dateert het protocol?

44 Wanneer zijn daadwerkelijk stappen gezet om te komen tot een recall?

45 Is het Productschap Diervoeder op dit moment verantwoordelijk voor een recall? Zo ja, wat is de mening van de regering hierover?

46 Dient er een wettelijke basis te komen voor een recall?

47 Voorziet artikel 26 van de (concept) Kaderwet diervoeders in voldoende mate in een wettelijke basis voor een recall?

50 Wie zijn betrokken geweest bij het besluit om tot een recall van veevoer over te gaan en op wiens initiatief heeft dit gesprek plaatsgevonden?

51 Is het waar dat toen een recall van "besmet" voer noodzakelijk bleek, eigenlijk niemand precies wist onder welke voorwaarden dit precies moest gebeuren? Hoe wordt nu in deze leemte voorzien (nationaal én internationaal)?

100 In hoeverre verstrekt de Kaderwet Diervoeders de bevoegdheden aan het ministerie van LNV die zij tijdens de MPA kwestie miste? Welke aanvullende maatregelen zijn nog nodig om de bevoegdheden te vergroten?

Antwoord op de vragen 31, 32, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 51 en 100:

Op 16 juli is er op initiatief van het ministerie van LNV overleg geweest tussen het ministerie van LNV, het PDV en de Nevedi over de recall van voeders in spoor 3a. Het ministerie heeft alle maatregelen die door de sector genomen moeten worden, doorgesproken met deze organisaties als vertegenwoordigers van de diervoederindustrie. Op 17 juli 2002 heeft het PDV aan de individuele fabrikanten de maatregelen en voorwaarden gemeld. Omdat de recall de verantwoordelijkheid was van het bedrijfsleven, heeft het ministerie geen apart protocol voor de recall van vervuilde voeders opgezet. Dat was dus ook niet voorhanden op het moment dat Van der Bunt-Rijnsburger een recall uitvoerde. Deze maatregel is wel opgenomen in het pakket van maatregelen van 24 juli 2002, zoals dat besproken is met de Europese Commissie en de overige lidstaten.

De thans geldende Europese regelgeving inzake diervoeders verplicht niet tot een recall. In het bijzonder zij hierbij gewezen op richtlijn nr. 95/53/EG van de Raad van 25 oktober 1995 tot vaststelling van de beginselen inzake de organisatie van de officiële controles op het gebied van diervoeding (PbEG L 265). Eerst als artikel 20 van verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving (PbEG L 31) in werking treedt, per 1 januari 2005, zal een exploitant van een diervoederbedrijf moeten overgaan tot het terughalen van voeder dat niet aan de veiligheidsvoorschriften voldoet.

Een recall is een goed instrument om snel en effectief producten die niet aan de wettelijke eisen voldoen uit de voeder en voedselketen te halen. Het voorgestelde artikel 26, eerste lid, onderdeel h, van de Kaderwet diervoeders voorziet in de mogelijkheid voor de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij om een dergelijke verplichting op te leggen. In het vierde lid van voornoemd artikel is de mogelijkheid opgenomen om voorschriften aan de maatregel te verbinden. Voorzover nodig kan bestuursdwang worden toegepast indien de plicht tot recall niet wordt nagekomen (voorgesteld artikel 30 van de Kaderwet diervoeders).

33 Op basis van welk(e) draaiboek(en) heeft het ministerie van LNV de MPA kwestie behandeld?

34 Waar was het draaiboek wel of niet toereikend en als er geen draaiboek voorhanden was, op welke termijn is het draaiboek gereed?

69 Op basis van welk draaiboek(en) wordt er gehandeld als er sprake is van een soortgelijke kwestie maar dan wel met een (ernstige) bedreiging voor de volksgezondheid?

Antwoord op vraag 33, 34 en 69:

LNV heeft niet gehandeld op basis van een draaiboek crisisbestrijding omdat er geen sprake was van een crisis in de zin van besmettingsgevaar of een acuut gevaar voor de volksgezondheid. Wel is materieel de aanpak die in de crisishandboeken is beschreven, gevolgd. Toen de volle omvang van de MPA-vervuiling bekend was, is een team opgericht dat gedurende enkele weken zich volledig heeft gericht op de uitvoering van de met de lidstaten en de EC overeengekomen maatregelen.

De aanpak van LNV in crisistijd is naar mijn mening adequaat vastgelegd in de bestaande draaiboeken zoals het draaiboek Voedselveiligheid. Wel zal in de komende periode worden geanalyseerd hoe de samenwerking tussen de verschillende onderdelen van het departement kan worden verbeterd in situaties waarin er geen sprake is van een crisis, maar waarin wel een forse inspanning van de verschillende LNV-diensten en directies wordt verwacht. Besloten is tot het opzetten van een handleiding voor dit soort incidenten.

35 Kunnen de bevindingen en conclusies uit het basisoverleg openbaar worden gemaakt?

Antwoord:

Deze zijn inmiddels openbaar gemaakt.

36 Wat waren de functies van het basisoverleg?

37 Is het waar dat het COV het basisoverleg regisseerde?

38 Heeft het matige functioneren van het basisoverleg bijgedragen aan het lange voortduren van het MPA schandaal?

39 Neemt de regering zich voor in het vervolg besluiten uit het basisoverleg vast te leggen in verslagen?

40 Wie zijn wel en wie niet of niet altijd bij het basisoverleg betrokken?

41 Heeft het basisoverleg de ernst van de situatie vanaf het begin ingeschat?

42 Kan de regering gedetailleerd aangeven hoe het precies is gegaan met en tijdens de achtereenvolgende zittingen van het zogeheten basisoverleg?

Antwoord op vraag 36, 37, 38, 39, 40, 41 en 42:

Het basisoverleg vindt plaats onder voorzitterschap en op initiatief van LNV. Daarnaast werd in dit geval aan het basisoverleg deelgenomen door vertegenwoordigers van de veevoederbranche, de slachterijsector, veetransporteurs en handelaren, veehouderijen (NVV en LTO), Productschap Diervoeder (PDV) en Productschap Vlees en Eieren (PVE). In het basisoverleg zijn deelnemers geïnformeerd over de positie van de Europese Commissie. Daarnaast heeft in het basisoverleg besluitvorming plaatsgevonden op onderdelen van de aanpak en werd de inbreng van Nederland in Brusselse besluitvormingscircuits voorbereid. Dit is een verbreding van de oorspronkelijke doelstelling van het basisoverleg die beperkt was tot het informeren over te nemen en genomen maatregelen. Ook vond in het basisoverleg informatie-uitwisseling plaats over de voortgang van de uitvoering van de verschillende maatregelen.

Het basisoverleg heeft tijdens de MPA-affaire naar mijn mening goed gefunctioneerd. Met name de bijeenkomsten van het basisoverleg rond het overleg met de Europese Commissie en de lidstaten over het totaal-pakket van maatregelen voor Nederland, zijn van belang geweest om te komen tot een goede uitvoering van de maatregelen. Punt van aandacht voor het ministerie is de verslaglegging van het basisoverleg.

48 Was het ministerie van LNV vertegenwoordigd op de bijeenkomst van 18 juli 2002?

49 Welke partijen woonden verder het overleg op 18 juli 2002 bij?

52 Is het aan de regering na het basisoverleg van 17 juli jl. op of omstreeks 18 juli jl. gemeld dat enkele participanten van het basisoverleg van de dag ervoor - met voorbijzien van de andere participanten - een praktische uitwerking hebben opgesteld die in de perceptie van de afwezige participanten een verandering van de afspraken van 17 juli betekenden en heeft de minister uitwerking (al of niet stilzwijgend) geaccordeerd?

56 Staan de in het basisoverleg gemaakte afspraken over de schoonvoerverklaring in contrast met hetgeen hierover in het overleg van 18 juli 2002 is geregeld?

57 Waren de afspraken die op 18 juli 2002 werden gemaakt tussen het Productschap Diervoeder, Nederlandse Vereniging van Diervoederindustrie (Nevedi), COV en het Productschap voor Vee, Vlees en Eieren (PVE) reeds afgestemd met de RVV?

58 Zijn de afspraken die op 18 juli 2002 werden gemaakt vervolgens afgestemd met de Secretaris Generaal van het ministerie van LNV?

61 Waarom was het ministerie van LNV niet aanwezig bij het overleg van 18 juli, terwijl er sprake was van belangrijke besluitvorming?

62 Is er in de vergadering van 18 juli 2002 een goede afweging gemaakt van de risico's op het gebied van volksgezondheid?

Antwoord op vraag 48, 49, 52, 56, 57, 58, 61 en 62:

De afspraken over de maatregelen en de schoonvoerverklaring zijn gemaakt op 17 juli 2002 in een overleg waarin alle betrokken ketenpartijen vertegenwoordigd waren. Het ministerie van LNV was niet uitgenodigd op de bijeenkomst van 18 juli 2002 en ik kan dan ook niet aangeven welke partijen daar vertegenwoordigd waren en welke overwegingen gebruikt zijn om de verklaring aan te passen. Ook is de RVV niet op de hoogte gesteld van de aanpassing. Op een verzoek van vertegenwoordigers van het bedrijfsleven in te stemmen met een aanpassing van de schoonvoerverklaring heeft de Secretaris-

Generaal op 20 juli aangegeven dat er wat LNV betreft één schoonvoerverklaring van belang was, namelijk de verklaring conform de afspraken van 17 juli. Tevens heeft hij gesteld dat aanvullende afspraken en voorwaarden een verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven zelf zijn.

53 Is het waar dat de gang van zaken op 17 en 18 juli 2002 voor veel verwarring heeft gezorgd, hetgeen vervolgens in Brussel bedenkingen opriep?

55 Op welk moment, door wie en onder welke voorwaarden is besloten tot de zogenaamde 7-dagenregeling? Is de 7-dagenregeling op 18 juli 2002 onderhands aangepast?

Antwoord op vraag 53 en 55:

Op 16 juli zijn de uitgangspunten voor een op te stellen protocol van Nederland besproken met de Europese Commissie. Op 17 juli is een concept-protocol van Nederland aan de Europese Commissie voorgelegd. Hierop werd niet afwijzend gereageerd, waarop LNV in overleg met het bedrijfsleven de in het protocol genoemde maatregelen in gang heeft gezet. Onderdeel van dat protocol was de schoonvoerverklaring. De schoonvoerverklaring was een initiatief van Nederland dat als doel had om enerzijds te voorkomen dat MPA in humane voedingswaren terecht kon komen en anderzijds binnen redelijke termijn export en slacht mogelijk te maken. De lidstaten en de Europese Commissie hebben dit voorstel van Nederland uiteindelijk bij de bespreking op 24 juli niet gesteund. De Europese Commissie heeft daarop het voortouw genomen voor een verdere aanscherping. Het daarna overeengekomen pakket van maatregelen bevatte geen schoonvoerverklaring. De kritische houding van de Europese Commissie en de lidstaten hadden niets van doen met de schoonvoerverklaring, maar werd veroorzaakt door de mogelijke consequenties van de MPA-vervuiling voor de voedselketen.

54 Is de 'schoonvoerverklaring' in Nederland goed nageleefd en wat is de rol van Brussel in een 'schoonvoerverklaring'? Hoe kan een schoonvoerverklaring worden afgegeven als noch de herkomst noch samenstelling van grondstoffen bekend is?

Antwoord:

De schoonvoerverklaring is slechts van belang geweest in de periode tussen 17 en 24 juli. Het definitieve maatregelenpakket van 24 juli bevatte geen schoonvoerverklaring.

De schoonvoerverklaring heeft betrekking op het niet voorkomen van MPA in veevoeder. Dit wordt bepaald aan de hand van de tracering (incl. monsternamen) en de recall van vervuilde veevoeder en -grondstoffen. Diervoeder is MPA-vrij verklaard op het moment dat gebruik werd gemaakt van nieuwe grondstoffen. Op het moment dat dit schone voer aan de veehouder was geleverd en deze dit voeder gedurende 7 dagen had gevoederd, mocht de veehouder een schoonvoerverklaring afgeven.

De AID en de RVV hebben steekproefsgewijs gecontroleerd of de schoonvoerverklaring is nageleefd. Ik kan derhalve niet met zekerheid stellen dat de schoonvoerverklaring in alle gevallen op de juiste wijze is verstrekt.

59 Wat zijn volgens de regering de gevolgen geweest van hetgeen op 18 juli 2002 door het bedrijfsleven is afgesproken en nadien ook zo is uitgevoerd?

Antwoord:

De Europese Commissie en de lidstaten hebben de schoonvoerverklaring niet als maatregel opgenomen in de afspraken van 24 juli waarin per spoor de aanpak van de vervuiling is geformuleerd. Dat maakte de schoonvoerverklaring minder relevant. De overige, wel door de EC en de lidstaten onderschreven maatregelen, garanderen immers dat MPA niet verder wordt verspreid in de voedselketen.

60 Waarom is er van de zijde van het ministerie in een basisoverleg ná 18 juli 2002 de uitspraak "dit is eens maar nooit weer; hier alleen worden afspraken gemaakt", gedaan?

Antwoord:

Een LNV-ambtenaar heeft in het basisoverleg uitgesproken dat alleen in het basisoverleg afspraken worden gemaakt. Tussen de vergaderingen van het basisoverleg door werd veelvuldig contact gezocht door de deelnemers van het basisoverleg met individuele ambtenaren over de interpretatie en eventuele aanpassingen van besluitvorming. Regie is alleen te voeren als besluitvorming gecoördineerd, transparant en met alle betrokkenen plaatsvindt.

63 Waarom is kort voor het kort geding, aangespannen door Van Sleuwen bv, besloten tot een regeling/schikking met het betreffende bedrijf?

Antwoord:

Het Productschap voor Vee en Vlees (PVV) heeft gewerkt vanuit een voorkeur voor een inhoudelijke oplossing in plaats van een juridische strijd. De afspraak is kort voor het geplande kort geding tot stand gekomen.

64 Wat is de stand van zaken met betrekking tot de schadevergoeding aan Van Sleuwen bv en Oostburg Varkens bv?

Antwoord:

Van het PVV is vernomen dat de opkoopregeling inmiddels volledig is uitgevoerd. Overigens is een conservatoir beslag door derden gelegd op betalingen aan bedrijven van Van Sleuwen. Dit houdt in dat voorlopig geen betaling zal plaatsvinden van het PVV aan Van Sleuwen. Om deze reden heeft nog geen betaling van de voorfinanciering van LNV plaatsgevonden. Niet onvermeld mag blijven dat de Europese Commissie vragen heeft gesteld over de opkoopregeling van de MPA-varkens en dat niet uitgesloten moet worden dat de Europese Commissie geen goedkeuring zal verlenen aan de regeling. In dat geval zullen de betalingen aan de veehouders en de voorfinanciering van LNV worden teruggevorderd.

65 Kan er inzicht gegeven worden in de totale schade die geleden is door de MPA-besmetting?

66 Kan er voor de slachterijen, de veevoedersector en varkenshouders afzonderlijk aangegeven worden hoe hoog de schade en de vervolgschade is?

Antwoord:

De hoogte van deze kosten zijn niet exact te bepalen omdat er sprake is van zowel direct als indirecte kosten. Wel is het zo dat eerdere schattingen uitkwamen op een schadepost voor Nederland van €107 tot €132 mln, excl. indirecte kosten als gevolg van verlies van marktaandeel. Binnen dit bedrag komt €43 mln voor rekening van de primaire sector, €33 mln voor van de veevoedersector, €25 tot €50 mln voor rekening van de slachterijen en circa €6 mln voor rekening van de overheid. Voor een meer gedetailleerd overzicht verwijs ik naar de eindrapportage aan de Europese Commissie die ik u eerder per brief op 12 september jl. (VVA02.2935) ter beschikking heb gesteld.

67 Is er zicht op dat er verantwoordelijken kunnen worden aangeklaagd? Zo nee, op welke termijn is hier wel zicht op?

Antwoord:

Het Openbaar Ministerie is thans bezig met bestudering van het dossier, voorzover het gaat om in Nederland gepleegde strafbare feiten. De beslissing omtrent vervolging moet nog worden genomen. Een concrete termijn waarbinnen deze beslissing wordt genomen is niet bekend.

68 Wanneer is MPA schadelijk voor kinderen en /of volwassenen?

Antwoord:

MPA is schadelijk indien de consumptie ruim hoger ligt dan de door het Committee for Veterinary Medicinal Products van de Europese Commissie afgeleide aanvaardbare dagelijkse inname (ADI). Deze is door de CVMP bepaald op 0,3 µg/kg lg/dag. Wetenschappelijk is bepaald dat zelfs het niervet met de hoogst aangetroffen concentratie (135 ppb) bij een (hypothetische) humane consumptie van 100 gram vet onder deze waarde ligt. In vlees ligt de waarde circa tien keer lager dan in niervet. De ADI is derhalve niet overschreden.

70 Is er sprake van een voorkeursbehandeling in de richting van de bedrijven die onder de tweede opkoopregeling (44 cent per kg) vielen?

71 Wat zijn de exacte verschillen tussen de eerste en tweede opkoopregeling?

72 Is er tot op heden nog steeds een bedrijf onder toezicht geplaatst? Zo ja, wat is daarvoor de reden?

73 Hoe is de opkoopregeling in zijn werk gegaan?

74 Hoeveel varkensboeren hebben gebruik gemaakt van de opkoopregeling en hoe werd bepaald welk bedrag zij ontvingen?

75 Welke regelingen zijn er getroffen met boeren die in eerste instantie niet wilden meewerken aan de opkoopregeling?

76 Kan de regering gedetailleerd aangeven hoe en waarom er tot twee verschillende opkoopregelingen (prijsstellingen) is gekomen?

77 Op welke wijze conditioneren het consumentenbelang en het exportbelang de schadeloosstelling aan de varkenshouders (dieren, afvoeren dieren, bedrijfsschade na afvoeren)?

78 Wat is de rechtsbasis voor het feit dat in de opkoopregelingen of schadevergoedingsregelingen een voorkeursbehandeling is bedongen voor de overheid?

Antwoord op de vragen 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77 en 78

Op donderdag 25 juli heb ik aan vertegenwoordigers van het bedrijfsleven toegezegd dat mijn ministerie de kosten van een reddingsplan voor de 26 getroffen bedrijven in spoor 1 wil voorfinancieren tot een maximum van €8 mln. Afgesproken is dat de sector met een voorstel zou komen over de manier waarop aan deze bedrijven de helpende hand kan worden geboden. Het PVE heeft dit plan uitgewerkt in de vorm van een PVE-opkoopregeling. Deze PVE-regeling is voor alle 26 getroffen bedrijven opengesteld. Wel waren aan de opkoop voorwaarden verbonden waaraan niet iedereen kon of wilde voldoen. In het kader van deze opkoop is een marktconforme prijs betaald. Bij deze opkoopregeling is er sprake van een grote solidariteit onder de varkenshouders. Het PVE heeft zich verplicht om binnen maximaal vier jaar de voorfinanciering aan het ministerie terug te betalen, al dan niet via een heffing. Uiteindelijk hebben drie eigenaren van twaalf bedrijven niet meegedaan aan de eerste opkoopregeling. Twee eigenaren van grote varkenshouderijbedrijven hebben op 20 september alsnog met het PVE een akkoord bereikt over de opkoop. De prijzen voor deze tweede tranche van de PVE-opkoop liggen op een veel lager niveau. Het bedrijfsleven was niet bereid om onder dezelfde voorwaarden als de eerste tranche de opkoop te financieren. Om deze reden heb ik, in het algemeen belang, genoeg genomen met de voorwaarde dat de voorfinanciering van LNV aan het PVE direct wordt terugbetaald op het moment dat gelden beschikbaar komen uit claims die worden gelegd bij de veroorzakers van de schade.

Voor beide tranches geldt dat ik een uitdrukkelijk voorbehoud heb gemaakt richting PVE dat de Europese Commissie haar goedkeuring dient te verlenen aan de opkoopregeling. Indien de Europese Commissie niet akkoord gaat, zal ik mijn voorfinanciering moeten terugvorderen. In totaal is met de voorfinanciering circa €7 mln gemoeid.

De derde eigenaar die niet met de eerste tranche opkoop heeft meegedaan, bestrijdt dat er MPA is aangetroffen op zijn bedrijf. Om deze reden wil de varkenshouder niet deelnemen aan een opkoopregeling. Binnenkort vindt op verzoek van de president van het college van beroep voor het bedrijfsleven een hoorzitting plaats waarin de feiten nogmaals op een rijtje zullen worden gezet. De ondertoezichtplaatsing (OTP) van dit bedrijf wordt voorlopig gehandhaafd.

De rijksoverheid is geen partij bij de opkoopregelingen. Er kan dan ook geen sprake zijn van een voorkeursbehandeling voor de overheid. Wel zijn met het Productschap voor Vee en Vlees afspraken gemaakt over de terugbetaling van de financiële middelen die ik heb voorgefinancierd.

79 Op welke wijze is de schade vergoed, die is ontstaan door het onder toezicht plaatsen van bedrijven?

Antwoord:

Er is geen reden voor de overheid om tot schadevergoeding over te gaan. De betrokken bedrijven zijn op rechtmatige wijze onder toezicht geplaatst, en bovendien zijn de kosten van onderzoek en vernietiging van dieren op grond van richtlijn nr. 96/23/EG voor rekening van de veehouder zelf.

80 Hoeveel claims zijn er toegewezen en hoeveel afgewezen?

Antwoord:

Mij zijn thans geen gegevens bekend over de afhandeling van de aansprakelijkstellingen van de vermeende veroorzakers van de MPA-affaire door de betrokken veehouders.

82 Welke acties heeft de regering ondernomen op Europees niveau om de tekortkomingen in Ierland en België aan de kaak te stellen?

Antwoord:

De vertegenwoordiging van Nederland in de Europese besluitvormingscircuits hebben regelmatig gewezen op het feit dat de MPA-vervuiling in Ierland is gestart en via België ons land heeft bereikt. Daarnaast zijn de bevindingen van de AID in het kader van het strafrechtelijk onderzoek beschikbaar gesteld aan de Belgische autoriteiten.

81 Hebben handelspolitieke belangen tussen de Europese Unie (EU) en de Verenigde Staten (VS) een rol gespeeld bij de aanpak van de MPA-problematiek?

83 Deelt de regering de opinie van professor Tielen, dat de achterliggende redenen van de Europese Commissie (EC) om aan te dringen op een recall, handelspolitieke overwegingen van de EU ten opzichte van de VS, zijn? Zo nee, waarom niet? Heeft de EC bovenstaande als argument gehanteerd in het overleg met de regering?

Antwoord:

In richtlijn nr. 96/22/EG is voorgeschreven dat er geen hormonen op enigerlei wijze toegediend mogen worden aan landbouwhuisdieren en dat er geen enkel dier dat is behandeld met hormonen in het vrije verkeer mag komen. Aangezien in de MPA-affaire de toediening plaatsvond via het verontreinigde voeder, is het zaak dit voeder uit de markt te halen opdat er geen gevaar meer bestaat dat dieren via dit voeder het hormoon krijgen toegediend. Deze voeders zijn niet van gezonde handelskwaliteit, en mogen daarom niet in het verkeer worden gebracht op grond van diverse diervoederrichtlijnen. De recall is ingezet als een instrument om op snelle en doeltreffende manier vervuilde grondstoffen uit het verkeer en dus uit de voeder- en voedselketen te halen. De recall is dus niet om handelspolitieke redenen van de EU ten opzichte van de VS in gang gezet. Wel bestond er bezorgdheid over de wijze waarop de VS zouden reageren op het MPA-incident aangezien de EU niet toestaat dat met hormoon behandeld vlees wordt geïmporteerd. De VS hebben aan de Europese Commissie een vragenlijst voorgelegd die naar tevredenheid is beantwoord.

87 Welke stappen zijn genomen in de richting van het Belgische bedrijf Bioland?

Antwoord:

De vervolging van het Belgische bedrijf Bioland is in handen van de Belgische autoriteiten. Ten behoeve van het justitieel onderzoek zijn de resultaten van het strafrechtelijk onderzoek van de Nederlandse AID ter beschikking gesteld van de Belgische autoriteiten.

88 Hoe oordeelt de regering achteraf over het optreden van het Productschap Diervoeder?

Antwoord:

Gelet op het feit dat het Productschap Diervoeder geen bevoegdheid had om een recall af te dwingen, heb ik begrip voor de middelen die het PDV heeft ingezet bij de MPA-affaire.

89 Zijn er in het overleg met het Productschap Diervoeder op 22 augustus 2002 verwijten gemaakt, zoals later in het overleg met de Tweede Kamer in de richting van de diervoedersector?

Antwoord:

In het overleg op 22 augustus tussen mij en het PDV heb ik het PDV gewezen op de verantwoordelijkheid van de sector voor de recall en de informatievoorziening daaromtrent.

90 Welke afspraken zijn op 8 november 2002 gemaakt?

Antwoord:

In het gesprek tussen de minister van LNV en de heer Kienhuis en het dagelijks bestuur van het Productschap Diervoeder van 8 november jl. is afgesproken dat er een bestuurlijk overleg wordt ingesteld tussen de minister en het dagelijks bestuur van het Productschap Diervoeder. In dit halfjaarlijks overleg kunnen – mede tegen de achtergrond van de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel Kaderwet diervoeders - ontwikkelingen in de uitvoering van het diervoederbeleid aan de orde worden gesteld.

91 Hoe verliep de samenwerking tussen opsporingsdiensten en het Productschap Diervoeder?

Antwoord:

De AID was verantwoordelijk voor de tracering van de voedersporen en had dus tijdens de MPA-affaire een andere functie dan het PDV. De communicatie tussen de diensten en het PDV was goed.

92. Moeten er tot het moment van het van kracht worden van de Kaderwet diervoeders aanvullende maatregelen worden genomen? Zo ja, welke?

Antwoord:

Met het voorstel voor een Kaderwet diervoeders wordt beoogd de bestuurlijke bevoegdheden van de Minister van LNV te vergroten en de wetgeving ter implementatie van Europese diervoederrichtlijnen van het Productschap Diervoeder over te hevelen naar de rijksoverheid. De Kaderwet diervoeders biedt de rijksoverheid de mogelijkheid maatregelen te treffen om te voorkomen dat diervoeders in het verkeer worden gebracht die niet voldoen aan de normen, of die anderszins een gevaar opleveren voor de gezondheid van mens of dier of voor het milieu. Tot het van kracht worden van de Kaderwet diervoeders ontbreekt voor de rijksoverheid thans een juridische grondslag om aanvullende maatregelen te treffen. Bezien wordt, samen met de VWA, of er mogelijkheden zijn om deze periode zo kort mogelijk te laten, dan wel er anderszins maatregelen zijn te treffen om aan dit probleem tegemoet te komen.

Het PDV heeft in haar plan als maatregel voorgesteld om - bij afwezigheid van een wettelijke verplichting - in de GMP-regeling een terughaalverplichting op te nemen. Daartoe dient een recallprotocol te worden opgesteld door de individuele ondernemer, waarin wordt geregeld dat ingeval vastgesteld wordt dat een reeds geleverd product niet voldoet aan de wettelijke voorwaarden of GMP-normen, dit onverwijld gemeld wordt aan de afnemers en deze partijen teruggehaald worden.

93: Welke instrumenten acht de regering noodzakelijk om in de toekomst een MPA affaire te voorkomen?

Antwoord:

Het is voor de rijksoverheid niet mogelijk om voor de toekomst een MPA-affaire volledig uit te sluiten. Het bedrijfsleven is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit en de veiligheid van diervoeders. Het plan van het Productschap Diervoeder om de kwaliteitsborging aan te scherpen beschouw ik als een stap in de goede richting.

Binnen de in communautair verband gestelde kaders aan de productie en handel in diervoeders is het aan de sector om maatschappelijk verantwoord te produceren en te werken aan het herstel van het geschade consumentenvertrouwen. Het eind vorig jaar bij de Tweede Kamer ingediende voorstel voor een Kaderwet diervoeders voorziet erin om het instrumentarium van de overheid te vergroten om, waar dat nodig is voor de naleving van de regelgeving, of anderszins in het belang van de volks- en diergezondheid, te kunnen ingrijpen.

94: Wat is het oordeel van de regering over het plan van het Productschap Diervoeder, mede gezien in relatie met de Kaderwet Diervoeders?

Antwoord:

Mijn eerste indruk van het plan om de kwaliteitsborging aan te scherpen is dat het een stap in de goede richting is. Met dit plan neemt het bedrijfsleven zijn verantwoordelijkheid op om de integriteit en de transparantie van de diervoedersector verder te verbeteren. Ik vertrouw er op dat het bedrijfsleven de voorgestelde maatregelen snel zal implementeren. De voorgestelde aanscherping van de kwaliteits- en veiligheidsborging in de diervoedersector in het kader van GMP+ beschouw ik als aanvullend op de Kaderwet diervoeders.

95. Kan een (verplichte) verzekering tegen claims een bijdrage leveren aan het zelfreinigend vermogen van de diervoedersector?

98. Hoe kijkt de regering aan tegen de opinie van dhr. Staman (Dir. Rathenau Instituut) dat "de structurele factoren zich niet zo maar weg laten regelen en dat het openbaar bestuur alle regelgeving ten spijt steeds weer en steeds indringender zal worden geconfronteerd met incidenten en schandalen en bij ieder incident nog meer verantwoordelijkheid op haar schouders moet nemen"?

99. Welke bevoegdheden mist het ministerie van LNV wat betreft voedselveiligheid in het algemeen en welke bevoegdheden als het gaat om het concrete geval, de recente MPA kwestie, in het bijzonder?

107. Overweegt de minister een tweede nota van wijziging op de Kaderwet diervoeders naar aanleiding van de 'lessen' van de MPA-affaire, mede gelet op

de aanbevelingen ter zake van o.a. LTO-Nederland en het Productschap Diervoeder? Wanneer kan de Kamer deze tweede nota van wijziging eventueel tegemoet zien?

109b. Wordt een wettelijke aansprakelijkheid overwogen?

Antwoord:

Ik zie de toegevoegde waarde van een verplichte verzekering niet. Het enige doel ervan is dat ingeval een voederproducent aansprakelijk is voor schade die is veroorzaakt door zijn producten, er zekerheid bestaat dat de gedupeerden hun schade daadwerkelijk vergoed krijgen. Bewustwording van de verantwoordelijkheid voor de voedselveiligheid wordt niet bewerkstelligd door het betalen van een premie voor een aansprakelijkheidsverzekering. Veeleer zal de civielrechtelijke aansprakelijkheid van een producent voor de schade die bij zijn afnemers wordt veroorzaakt door zijn gebrekkige producten ertoe moeten bijdragen dat een producent zich zijn verantwoordelijkheid voor gebrekkige producten realiseert, en zijn verantwoordelijkheid te allen tijde neemt. Het is dan uiteraard wel het bedrijfsleven zelf dat actie zal moeten ondernemen ingeval een producent onveilige producten op de markt brengt. De overheid fungeert daarbij als normsteller, houdt toezicht op de naleving van die normen en initieert zonodig strafrechterlijke handhaving van de normen. Daarbij voorziet het voorstel voor een Kaderwet diervoeders in een adequaat kader om Europese normen te implementeren en wanneer dat is toegestaan aanvullende nationale voorschriften te stellen, en om maatregelen te treffen. Wat de diervoederregelgeving betreft zijn aanvullende instrumenten niet nodig, reden waarom een tweede nota van wijziging van het wetsvoorstel naar mijn oordeel niet aan de orde is.

96 Wat is uw reactie op de LTO-evaluatie?

Antwoord:

Mij is geen evaluatie van de MPA-kwestie van de zijde van LTO bekend.

97 Hoe zal worden voorkomen dat, zoals dhr. Staman van het Rathenau Instituut schetst, bij de invulling van de kaderwet diervoeders "weinig meer is terug te vinden van de ambities van de overheid, omdat in de onderhandelingen over de invulling van de AMvB's en MR's de sector op problemen zal wijzen die de regelgeving met zich meebrengt en hierdoor de oorspronkelijke ambities naar beneden worden bijgesteld"?

Antwoord:

De uitvoeringsregelgeving die zal worden vastgesteld op grond van de Kaderwet diervoeders zal zijn gericht op de implementatie van de Europese diervoederrichtlijnen. Voorzover er sprake is van nieuw, aanvullend beleid geldt dat dergelijk beleid niet op nationaal niveau, maar op Europees niveau zal moeten worden geregeld. De regelgeving over diervoeders is immers sterk geharmoniseerd, en laat weinig vrijheid aan lidstaten om op nationaal niveau aanvullende regels te stellen. Ten algemene geldt dat bij het formuleren van Europees en nationaal beleid niet alleen de te bereiken doelen bepalend zijn voor het resultaat, maar ook de uitvoerbaarheid en haalbaarheid uitdrukkelijk onderwerp van onderzoek moeten zijn, waarbij ook acht wordt geslagen op de vanuit de sector aangedragen punten.

101 Hoe gaat de regering het aantal schakels tussen productie van veevoeder grondstoffen en de mengvoederfabriek terugbrengen?

102 Hoe gaat de regering het toezicht op de schakels tussen productie van veevoedergrondstoffen en mengvoederfabrieken verbeteren?

Antwoord op vraag 101 en 102:

Het verkorten van de voederketen is niet de verantwoordelijkheid van de nationale overheid.

103 Hoe gaat de regering bewerkstelligen dat het aantal verschillende (partijen) veevoedergrondstoffen dat wordt gemengd beperken?

104 Hoe gaat de regering het gebruik van restproducten uit chemische en farmaceutische industrie terugdringen of verbieden?

Antwoord op vraag 103 en 104:

Om de veiligheid van veevoerders te waarborgen worden in communautair verband voorwaarden gesteld aan de kwaliteit van diervoeders en diervoedergrondstoffen, de wijze waarop ze worden geproduceerd, alsmede de toelating, traceerbaarheid en etikettering van diervoeders en/of grondstoffen. Beperking van de voederstromen en reststromen vindt dus niet op het niveau van de nationale overheid, maar in Europees verband plaats. Door verschillende incidenten is er in Europa veel aandacht voor de veiligheid van ons voedsel. De oprichting van de Europese Voedselveiligheid Autoriteit is hiervan een goed voorbeeld.

Ook worden verscheidene richtlijnen op het gebied van diervoeder en voedsel momenteel herzien en samengenomen. De Europese Commissie heeft aangegeven dat in december aanstaande een voorstel voor een diervoederhygiëne-verordening zal worden geïntroduceerd. De regels op het gebied van diervoeders krijgen zo een duidelijke plaats in het gehele stelsel van regels voor de voedselketen. Nederland participeert actief in de herzieningen van deze wetgeving.

105 Welke evaluaties zijn er op dit moment beschikbaar, van welke schakel of belanghebbende dan ook?

106 Welke zaken zijn er na evaluatie van het ministerie van LNV aangepakt of moeten nog worden aangepakt?

Antwoord op vraag 105 en 106:

Mij is bekend dat het PDV een evaluatie heeft uitgevoerd waarin met name is bezien in hoeverre de kwaliteitsborgingssysteematiek kan worden verbeterd en waarin het overleg tussen het ministerie, bedrijfsleven en PDV is geëvalueerd. Binnen LNV zal in de komende periode worden geanalyseerd hoe de samenwerking tussen de verschillende onderdelen van het departement kan worden verbeterd in situaties waarin er geen sprake is van een crisis, maar waarin wel een forse inspanning van de verschillende LNV-diensten en directies wordt verwacht.

Evaluaties van andere partijen of betrokkenen zijn mij niet bekend.

108 Welke lessen worden geleerd ten behoeve van onze kwaliteitsborgingssystemen als het gaat om het schemergebied tussen vermoedens en feiten, tussen verondersteld gevaar en de daarvoor gehanteerde

norm, tussen direct en indirect gevaar? Is ons borgingsstelsel voldoende op deze dilemma's ingericht?

Antwoord:

In het genoemde schemergebied speelt een continue afweging tussen potentiële risico's en de te nemen maatregelen. De effectiviteit, uitvoerbaarheid en haalbaarheid van de maatregelen dient zorgvuldig te worden afgewogen tegen de inzet van schaarse publieke en private middelen.

Om het besluitvormingsproces te voeden is een belangrijke taak bij de VWA neergelegd. Vanuit de risicobeoordeling door de VWA kan de voornoemde afweging plaatsvinden.

109a. Op welke wijze kunnen zwaardere sancties worden getroffen tegen 'knoeijs' in de keten?

Antwoord:

De Kaderwet diervoeders voorziet naar mijn oordeel in een passende strafmaat. Overtredingen van de bepalingen in de Kaderwet diervoeders die betrekking hebben op de veiligheid van diervoeders, inclusief de niet-nakoming van bij bestuurlijke maatregelen opgelegde verplichtingen en gestelde verboden, worden ondergebracht in artikel 1, onder 1°, van de Wet op de economische delicten (artikel 43, onderdeel a, van het wetsvoorstel). Dit is de zwaarste categorie. Voorzover de overtreding met opzet is begaan, is de maximum op te leggen straf een geldboete van de vijfde categorie (45.000 euro) en een gevangenisstraf van zes jaren. Is er geen opzet in het spel, dan bedraagt de maximumstraf een geldboete van de vierde categorie (11.250 euro) en een hechtenis van hoogstens één jaar.

110 Heeft de regering toegezegd dat nagezien zou worden of inzake de schuldvragen, respectievelijk eventueel verwijtbaar gedrag, wel altijd de juiste toon is aangeslagen in de context van de werkelijke verantwoordelijkheden en operationele bevoegdheden van de "spelers" in het veld van de MPA-affaire? Tot welke conclusies heeft deze excursie langs de gebeurtenissen en bejegeningen geleid?

Antwoord:

De regering heeft niet toegezegd dat zou worden gezien of bij de MPA-affaire de juiste toon is aangeslagen op het punt van de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de overheid en het bedrijfsleven. Op 8 november jl. heb ik met het dagelijks bestuur van het Productschap diervoeder in een open gesprek teruggeblikt over de afgelopen maanden. In dit gesprek is nogmaals vastgesteld dat zowel LNV als het PDV geen formele instrumenten hadden om een recall af te dwingen.

Voorts heb ik in mijn brief van 4 september aangegeven dat ik teleurgesteld ben in de beperkte recall door het bedrijfsleven en dat ik die teleurstelling kenbaar heb gemaakt aan de voorzitter van het PDV. Ik erken dat zowel LNV als het PDV in formele zin geen instrumenten had en heeft om de recall af te dwingen. Dat neemt niet weg dat ik nog steeds van mening ben dat de sector als geheel niet snel genoeg heeft meegewerkt aan een recall van verontreinigd voer. Ik doel daarbij niet zozeer op het benutten van instrumenten, maar veel meer op gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef bij bepaalde individuele bedrijven in de sector.